

ROZIKA

Az erdélyi falucskán végigszágdult a hír:

— Menekülni kell..!

Lótás-futás kezdődött. Az emberek a község házára siettek, hogy hivatalos helyről halljanak valamit, a jegyző azonban nem tudott sokat. Telefonjelentés jött a szomszéd községbe — újságot, — hogy a megye déli részét a hadvezetőség parancsára ki kell üríteni. A falu ugyan a megye közepére esett, de a riadt emberek most már nem igen latolgattak, fontolgattak, hanem rohantak az istállóba — fogni. Mint a megzavart méhraj, úgy nyüzsgött a falu népe. A férfiak káromkodva szerszámozták a lovakat, az asszonyok sírva kötögették a batyukat, a gyerekek visítóztak, a megzavart szarvasmarha bógött, amikor a saroglyához láncolták. A rettenetes hangzavart növelte az országútról behallatszó ostopattogás, szekérdüörgés, ordítás, káromkodás: ott már a szomszédos vidék népe igyekezett fejetvesztetten a megye székhelyére. És mindennek a tetejébe megkondult a harang és szólt panaszosan, vést hirdetve, békét siratva, szólt hosszan, szinte végnélküli egyforma kondulással.

A falu legrozzantabb kunyhójában nehézkesen emeli a fejét egy öregasszony:

— Rozi fiam, mire harangoznak ...?

Rozinak mind a két keze tele munkával. Rozi mindössze tizenégy éves, de a lelke a háznak. Az édesanyja a földben pihen, az édesapja a hazáért verekszik valahol a Rokitnó-mocsarak tájékán, a nagyanya szegény hetvenéves anyóka, a három testvérke gyámmoltalan, inkább dolgot ad, mint enyhít. Rozira maradt itt minden: főzés, takarítás, az udvar, a baromfi gondozása, a disznók, a tehén, minden, minden. Ő pénzel tyúkból, tejből, gyümölcsből, ha nagyon megszorul, még napszámot is vállal.

— Rozi fiam — dünyögi a nagyanyó .. . Rozi. .. Rozi... — ráncigálja a szoknyáját a nyolc éves Palkó gyerek. .. Rozi... Rozika ... — nyafkái az ötéves Klári... Lozi... Lozi... bü . .. gügyögi a kétéves Lackó és ez így megy egész nap. Rozi erre is kap, arra is nyúl, a keze alatt ég a munka, csuda rendet tart, de szeretik is a testvérek.

— Rozi fiam, mire harangoznak? — kérdi még egyszer az öreg asszony. De addigra Rozi már maga is figyel a különös zajt és a szokatlan időben való harangozást. Átpillant a szomszéd udvarra, ott — lótás-futás. A túlsó szomszéd meg magasan rakott szekérral most hajt ki az udvarról. A szekéren ott az egész pereputy. Rozi álmélgodik:

— Búcsú lesz valahol vagy mind lakodalomba mennek ezek?

Künn terem az utcán: Jézus Mária, hiszen megindult az egész falu. Mennek, futnak fuldokolva, porfelhőben taszigálva, verekedve, mennek mind lázas igyekezettel, csak el — el innen. A nagy buzgalomba egynek se jutott az eszébe, hogy be kellene szólni Roziékhoz, vagy hogy az árva portán egy kis segítség is elkelne a lovak befogása körül.

Minden jó lélek dicséri az Urat! Mi készül?

Rászól az emberekre, se szó, se beszéd. Nem válaszolnak. Ha egyik-másik vakkant is valamit izgalomtól és portól rekedt hangon — nem lehet érteni a szavát. Csak gesztikulálnak és nógatják a lovakat.

De Rozikának már nem kell magyarázat. Két ugrással a házban terem.

— Nagyanyó, szedelőzködjön . .. Batyuba az ágyiruhát, aztán gyerünk! ... Palkó, itass ...!

Percekig tart, amíg a házban megértik, hogy innen futni kell. A nagyanyó megköti magát:

— Én, fiam, öreg vagyok, nem futok ... Mi hasznomat veszi-tek, pusztító raj csak teher... Az oláhtól se félek, nem árthat, csak meneküljétek magatok, én mán csak itt maradok ...

— Dehogy marad ... dehogy marad ... — pattog Rozika — kár a sok beszédért... kapja össze a motyót...

A Palkó gyerek már az udvaron veszkődött a lovakkal. A kút-hoz vezette az állatokat és telehúzta a mohás vályút tiszta vízzel.

Az öreg asszony végre dűnnyögve engedelmeskedett és kezdte batyuba kötözni a legszükségesebb holmit. A két apró gyerek — állandóan láb alatt — értelmetlenül nézte az egész sürgés-forgást.

Órába se tellett, a kocsin volt minden, ami menthető. Persze csak ruhanemű, mi egymás, mert a bútort ugyan ki rakta volna szekérre? Különbén is az élet fontos most, mert az ellenségről ugyancsak csúnya hír ver: igen megcsufolja a polgári lakosságot. Csak el, el innen!

Dél táján kifordult az udvarról a két mokány. A szekér tetején a nagyanyó a két apró gyerekkel, az elülső ülésen Rozi és Palkó. A kis lány hajtott, ugyancsak serényen. A falu végén mindjárt meg volt az első csetepaté: a szekeret sehogy se akarták ráengedni az országúira, ahol jármű jármű után haladt végnélküli sorban. Senki se akart rést nyitni. Rozi se rest, behajtott a szekérkígyóba. Recsegés, törés, káromkodás, az egyik púpozott jármű billenőre áll, a következő megtorpan, a rúd az égnek szalad, rés támad, ezen a kis résen aztán Rozika szépen beáll a lassan, de mégis mozgó sorba. Késő délutánig lépegetnek a lovacsák. Hat óra táján a mezőre kanyarodik a kocsisor; letáboroznak. Palkó gyerek a szíjakat oldozza, Rozika már kinézte a helyet a tűznek, vizet is talált, lesegíti a szekér tetejéről nagyanyót, a testvérkéket, helyet vackol nekik a koci tövében és félóra múlva sorra adja a krumplilevessel teli tányérokat. Mire azok ettek, ő már elrakta a lábast és áttepedett a szomszéd szekérhez, ahol a férfiak haditanácsot tartottak:

— Négy nap ide Kolozsvár... — ez volt minden, amire szüksége volt és máris ment vissza az övéihez.

Négy nap, négy éjjel verekedtek a mostoha sorssal, de bevergődtek Kolozsvárra. Micsoda szép város, Rozika ezt még a bajban is meglátta. A tér közepén sokadalom, közte hivatalos urak, akik jó szóval, teli marokkal fogadják a menekülőket. Az urak élén gróf *Bethlen* Ödön, a főispán. Beszélni akar a menekülőkkel, hogy bátorságot öntsön beléjük:

— Minden szekértől a gazda a tér közepére! — hangzik az avizó és megindúlnak az emberek. Rozi is köztük ballag. Egyenesen a főispán úr elé plántálja magát, hogy jól halljon mindent.

— No kis lányom, most nem itt a helyed — mondja egy Őszes úr, de a falubeliek fölokosítják: hogy de bizony ide való a Rozi a gazdák közé, mert az egész utón ő volt az istápolója a családnak, apa helyett apa, anya helyett anya, csak hadd maradjon itt az emberek gyülekezetében.

Meghallja ezt a főispán, kezet fog a kis Rozival és parancsot ad. hogy minden jóból elsőnek a Rozikáék szekere kapjon.

Sarbó Vilmos